

Evidències que impulsen oportunitats

Fonamentem la recuperació educativa!

**Què funciona
en educació?**

Evidències per a la millora educativa

FUNDACIÓ
BOFILL

ivàlua | Institut Català d'Avaluació
de Polítiques Públiques

Índex

Contra l'emergència educativa,
coneixement

3

Això funciona! Programes d'èxit
basats en la recerca

15

Un nou curs d'oportunitats:
5 consignes basades en
l'evidència

5

Prepara el curs vinent sabent
què funciona (i què no)!

21

Què entenem per evidències
en l'àmbit educatiu?

11

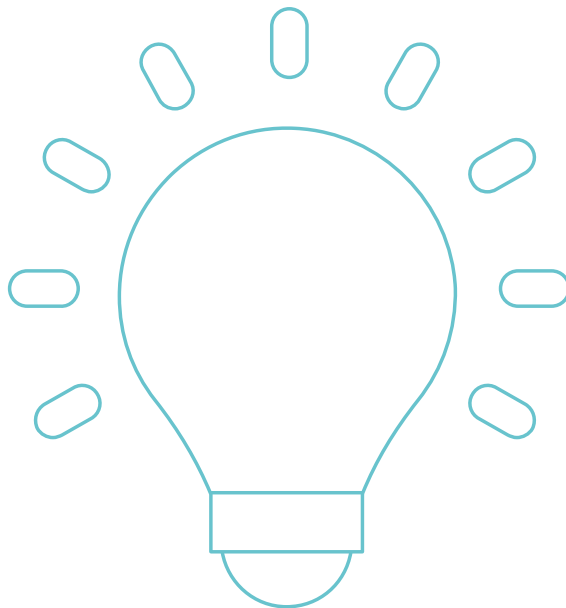

Vols aprendre què funciona
en educació en 3 minuts?

23

➔ Contra l'emergència educativa, coneixement

Núria Comas López
Fundació Bofill

Durant aquests darrers mesos, ens hem habituat a estar pendents del que la comunitat científica va aprenent sobre la covid-19: respecte els seus modes de transmissió, respecte l'efectivitat de diferents mecanismes de prevenció (com la mascareta, la distància física o els mètodes de desinfecció). Segurament estem atents, també, a les notícies que van arribant sobre les diverses investigacions en marxa amb l'objectiu d'identificar tractaments i vacunes eficaces contra el virus.

Enfrontar-nos a una malaltia desconeguda ens està obligant, com a societat, a haver d'esperar que arribin les certeses, i a actuar amb la sensació d'anar a cegues en alguns moments. Però tenim l'expectativa que l'obtenció d'evidències científiques ens ajudarà a trobar els millors mètodes per evitar el virus. Per descomptat, aquesta obtenció de més coneixement sobre el coronavirus ens ha portat a modificar i ajustar les estratègies per combatre'l, i això potser ens ha fet sentir, en algun moment, que anàvem endavant i endarrere. Ara bé, **en cap moment no hem dubtat que havíem de recórrer a un coneixement el més fiable possible com a base per actuar col·lectivament.**

La pandèmia ha tingut conseqüències greus en molts plans, també en l'educatiu, especialment per als infants i joves més vulnerables. A les conseqüències de la crisi econòmica per a les famílies, cal afegir-hi que l'absència de presencialitat a les escoles ha estat més perjudicial per a aquells infants que no han pogut disposar de les eines (digitals, però no només) i un acompanyament (familiar, a manca de professional) que els mantingués connectats amb l'escola i evités la pèrdua d'aprenentatges. I per revertir aquestes conseqüències, i erradicar-ne les causes —de la mateixa manera que per protegir-nos del coronavirus— també és imprescindible prendre bones decisions.

La bona notícia és que, a diferència del que succeeix amb la covid-19, ja disposem de molt coneixement sobre quines estratègies són efectives per potenciar els aprenentatges del conjunt de l'alumnat i reduir-ne les desigualtats. Això és el que ha permès als centres educatius poder **donar orientacions a les famílies sobre com acompanyar millor els seus fills i filles** en aquest temps en què no han pogut anar a l'escola, i també és el que ens ha permès defensar la necessitat d'oferir als infants i joves (especialment a aquells en una situació més desafavorida) **programes d'estiu de qualitat** que els ajudin a consolidar i adquirir nous aprenentatges. Aturar el cop no ha estat una tasca fàcil, però ho ha estat una mica més gràcies a tenir a l'abast algunes certeses que ens ajudessin a navegar amb la incertesa d'una crisi inesperada. I, per allò que era inimaginable del tot (organitzar un sistema d'ensenyament-aprenentatge a distància gairebé de la nit al dia), hem vist **com és possible recollir coneixement robust en poques setmanes** i fer-lo servir per acompanyar centres educatius i docents.

Però tot el coneixement que ens aporta la recerca sobre allò que funciona i allò que no en la pràctica i les polítiques educatives ens pot ser encara més útil ara, en la preparació d'aquest nou curs en què caldrà prendre més decisions que mai. Si hem acceptat que «res no tornarà a ser igual», assegurem-nos que ho sigui en la direcció de l'equitat i la qualitat educatives, acompanyant-nos del millor coneixement disponible. Des de la iniciativa *Què funciona en educació?*, d'Ivàlua i la Fundació Bofill, seguim treballant intensament per posar a l'abast de la comunitat educativa aquest coneixement.

Si hem acceptat que
«res no tornarà a ser igual»,
assegurem-nos que ho sigui
en la direcció de l'equitat
i la qualitat educatives,
acompanyant-nos del millor
coneixement disponible.

➤ Un nou curs d'oportunitats: 5 consignes basades en l'evidència

Miquel Àngel Alegre
Fundació Bofill

Que les evidències — o el coneixement rigorós o els resultats de la recerca— han de permetre avançar cap a decisions més informades en l'àmbit de la política educativa o la intervenció pedagògica no hauria de ser només un lloc comú. O un desideràtum. Hauria de ser una realitat d'obligat compliment. Altrament es comprometen les opcions de qualitat i equitat del sistema i les oportunitats educatives dels alumnes.

En un moment com l'actual, el món de l'evidència educativa se sent més interpel·lat que mai: per oferir inputs i **fonaments a les polítiques i pràctiques que han de permetre superar la crisi educativa generada pel coronavirus**, i per fer-ho més de pressa que mai. Perquè són múltiples les bretxes d'equitat que s'han manifestat i aprofundit aquests darrers mesos (i que corren el risc d'enquistar-se), i perquè una recerca educativa compromesa no pot mirar cap a una altra banda.

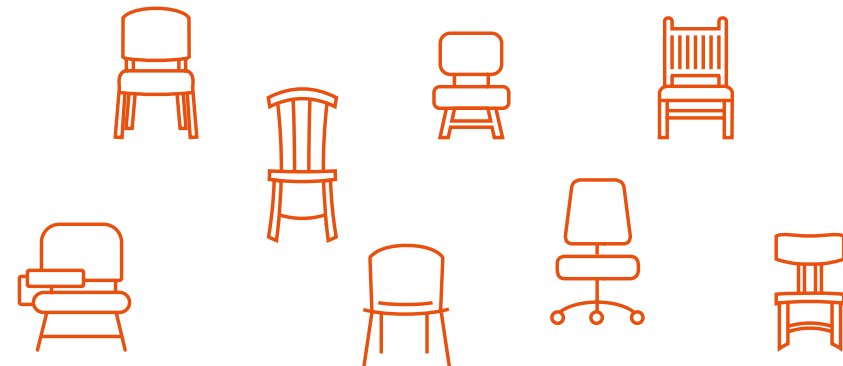
Sortosament, a hores d'ara, disposem d'un corpus significatiu d'evidència que ens serveix per apuntalar la direcció en què haurien d'enfocar-se determinades decisions educatives; ja en el curt termini i amb un objectiu prioritari d'igualació d'oportunitats i millora dels aprenentatges. Ho il·lustrem amb cinc consignes de cara al curs vinent.

1 Grups estables **només** si ho exigeix la normativa sanitària i **mai** de nivell acadèmic o d'habilitats

Perquè sabem que el millor marc per facilitar estratègies efectives de personalització i atenció a la diversitat es basa en, **a)** l'heterogeneïtat en la formació de grups-classe i per, **b)** la flexibilització en l'estratègia d'agrupaments de treball. Ens ho recordava Gerard Ferrer-Esteban **en una de les primeres revisions d'evidència** del projecte *Què funciona en educació?*

Amb relació al primer punt, la recerca ha demostrat de forma contundent que, en comparació amb els grups heterogenis, la formació de grups-classe homogenis perjudica clarament les oportunitats d'aprenentatge dels alumnes més vulnerables, sense produir millores significatives en els resultats dels alumnes més avantatjats. Amb relació als agrupaments de treball, també s'ha pogut demostrar que la millor manera d'incrementar els resultats i les competències de tots els alumnes passa per combinar agrupaments o desdoblaments heterogenis (on es treballi de forma cooperativa) amb agrupacions flexibles per nivell (de caràcter «extraordinari»). Quan aquestes estratègies s'apliquen amb els recursos adients a cada centre i de forma planificada, poden ser força més efectives que la mesura estandarditzada de la reducció no discriminada de la ràtio d'alumnes per classe.

Sembla que la tornada a les aules el curs vinent, 2020-2021, haurà de basar-se en la conformació de grups estables, sense contacte significatiu entre els alumnes i els docents de referència d'uns i altres grups. «Grups bombolla», se n'ha arribat a dir. Aquesta és una mala notícia per a la funció i les capacitats d'atenció a la diversitat i dotació d'oportunitats dels centres educatius, tant a primària com a la secundària. Garantim, si més no, que els **grups-classe estables són heterogenis** i que es disposa dels recursos docents i de la infraestructura necessària per permetre el treball amb subagrupacions flexibles i desdoblaments cooperatius.

2 Més acompanyament socioemocional i atenció a les conductes, i d'una vegada per sempre, acabar amb les expulsions

La crisi educativa del coronavirus no es plasma únicament en la pèrdua de ritme d'aprenentatges derivat del llarg període d'absència de classes; per cert, una pèrdua especialment significativa entre els alumnes procedents d'entorns socialment més desafavorits. **Infants i adolescents tornaran a les aules amb necessitats d'ordre socioemocional** i de recuperació d'hàbits i actituds que caldrà treballar i reconduir des de l'escola, amb el suport dels agents externs que calgui. Amb relació al treball socioemocional que puguin fer els centres educatius, Queralt Capsada, **en el seu recull d'evidències**, recordava el potencial que aquest pot tenir de cara a la millora no només d'aquests tipus de competències no cognitives, sinó també dels resultats acadèmics. **El rol del tutor és clau en el lideratge d'aquest treball, així com l'aplicació dels criteris SAFE** en el disseny i desplegament de les intervencions.

- **Seqüencial:** el programa està organitzat en un conjunt d'activitats connectades entre elles per aconseguir uns objectius concrets.
- **Actiu:** utilitza formes actives d'aprenentatge que involucren l'alumne.
- **Focalitzat:** es concentra en una o poques competències socioemocionals concretes.
- **Explícit:** és clar sobre els objectius que vol assolir i els alumnes saben què s'espera d'ells.

Pel que fa a l'àmbit més estrictament conductual, és probable que el curs vinent s'incrementi el nombre de comportaments antinormatius, disruptius o d'indisciplina a l'aula, de desafiament a l'autoritat, o fins i tot d'agressivitat o violència entre companys. Davant d'això, **l'evidència científica és clara:** l'aplicació de mètodes disciplinaris punitius (per exemple, expulsions de classe o de l'escola) no tan sols tenen un efecte negatiu sobre les actituds i les oportunitats educatives dels alumnes amonestats, sinó que no generen cap canvi positiu en el clima d'aula o de centre més enllà del curt termini. En canvi, tant a primària com a secundària, són molt més efectives aquelles intervencions «focalitzades» que treballen de forma intensiva en grups reduïts, amb tutoritzacions individuals i activitats com ara modelització, jocs de rol, anàlisi de situacions socials, relaxament i introspecció, i que compten amb la implicació de docents i especialistes.

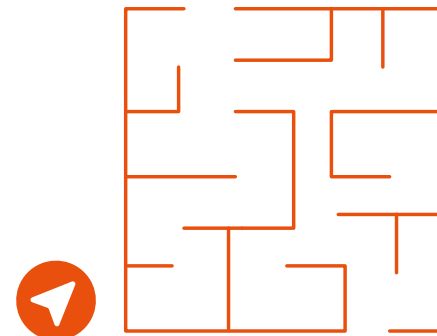

3 Més i millor orientació, sobretot en entorns vulnerables i moments crucials del cicle educatiu

Ja en circumstàncies «normals», una bona part dels alumnes es perden en el seu itinerari educatiu i acaben abandonant els estudis, ja sigui per resistència o desafecció escolar, o fruit d'eleccions mal fonamentades d'itineraris postobligatoris. I les dades mostren que els alumnes més vulnerables tenen el doble de probabilitat d'abandonar els estudis que l'alumnat no desafavorit. Els plans i les accions d'orientació educativa persegueixen que tot l'alumnat disposi dels coneixements, competències i eines necessàries per prendre les millors decisions al llarg de la seva formació i, especialment, en els moments de transició entre etapes educatives o en el trànsit de l'educació al món professional.

I l'evidència demostra que una bona orientació incrementa la seguretat en la presa de decisions educatives, millora l'actitud i l'assistència a l'escola, així com els resultats acadèmics, i contribueix a reduir l'abandonament educatiu. Aquestes són les conclusions de **la revisió d'evidències sobre la matèria** realitzada per Sandra Escapa, que resumia també els principals atributs d'una orientació exitosa: **a)** presència de figures orientadores de referència estable per als alumnes; **b)** formació adequada del personal orientador; **c)** combinació de seguiment individualitzat amb sessions en grups reduïts; **d)** focus intensiu en moments específics del cicle educatiu, particularment a la secundària.

En un context de no presencialitat o de presencialitat parcial, la funció orientadora que puguin desenvolupar els centres educatius, en col·laboració amb entitats i agents locals, està cridada a ser més necessària i determinant que mai. Altrament, pot incrementar-se el nivell de desorientació d'aquells alumnes enfrontats a prendre decisions importants en el seu itinerari formatiu. Especialment entre els alumnes d'entorns amb menys recursos socials i culturals, amb més risc de quedar desconnectat del centres i les seves figures d'orientació.

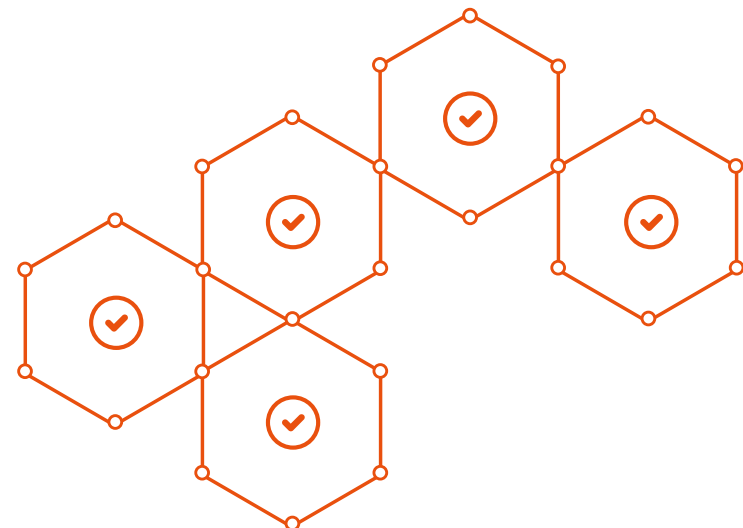

4 Ara més que mai, treball per projectes, també a la secundària i també als centres desfavorits... però no tot s'hi val

En un moment en què centres, docents i administració educativa es debaten sobre com adaptar enfocaments i continguts curriculars i d'avaluació en l'escenari que ens deixa aquesta primera crisi del coronavirus, és obligat insistir en el potencial que tenen les **metodologies d'indagació** (com l'aprenentatge basat en projectes o ABP) per **motivar i accelerar l'adquisició de tota mena de competències per part dels alumnes**, tant en l'àmbit instrumental com en el de les competències transversals. Sense anar més lluny, **la revisió d'evidències sobre l'impacte de l'ABP** duta a terme per Marc Lafuente mostra com aquesta metodologia millora significativament els resultats de l'alumnat de primària i secundària, en els àmbits lingüístics i matemàtics, però també en la satisfacció de l'alumnat envers l'experiència educativa.

Però val la pena insistir, en el treball per projectes (com en tota pedagogia basada en la indagació i el treball cooperatiu) no tot funciona. Per tal que aquestes metodologies siguin efectives i sostenibles als centres educatius cal que s'acompleixin un seguit de condicions. Des del punt de vista de la intervenció és necessari garantir que els **projectes veritablement s'ajusten als interessos i les motivacions dels alumnes**, i que no s'apliquen de forma estandarditzada o descontextualitzada. En cas contrari, aquesta metodologia corre el risc de no generar aprenentatges significatius

entre l'alumnat amb menys recursos culturals. Pel que fa al marc d'aplicació, parlem d'unes metodologies que demanen; **a) temps de reflexió i coordinació** docent (s'ha pogut demostrar que els projectes globalitzats poden ser del tot inefectius si no es planifiquen adientment); **b) formació** dels docents en aquestes metodologies; **c) aposta clara** per aquesta metodologia dins el **projecte educatiu de centre**; **d) suport consistent per part de l'administració** (per exemple, en la dotació de recursos i en el plantejament de l'avaluació docent i dels centres).

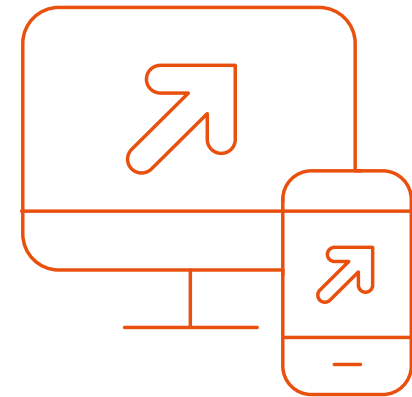

5 Digitalització de l'ensenyament..., sí, amb recursos, criteri pedagògic i mirada d'equitat

Al costat de la bretxa digital entre les llars, la crisi de la covid-19 ha posat també al descobert la desigual penetració de la cultura i pràctica digital entre els diferents centres educatius i, dins de cada centre, entre els mateixos docents. Aquesta circumstància fa necessari articular una estratègia i uns programes de digitalització que garanteixin les oportunitats educatives de tots els centres i del conjunt de l'alumnat.

Parlar de digitalització de l'ensenyament vol dir introduir el «fer digital» en el disseny i aplicació del contingut i les metodologies docents i d'avaluació (en hores lectives i com a eina de seguiment de l'alumnat), però també en la manera com els centres es relacionen entre ells, amb la comunitat educativa (sobretot famílies) i amb l'administració.

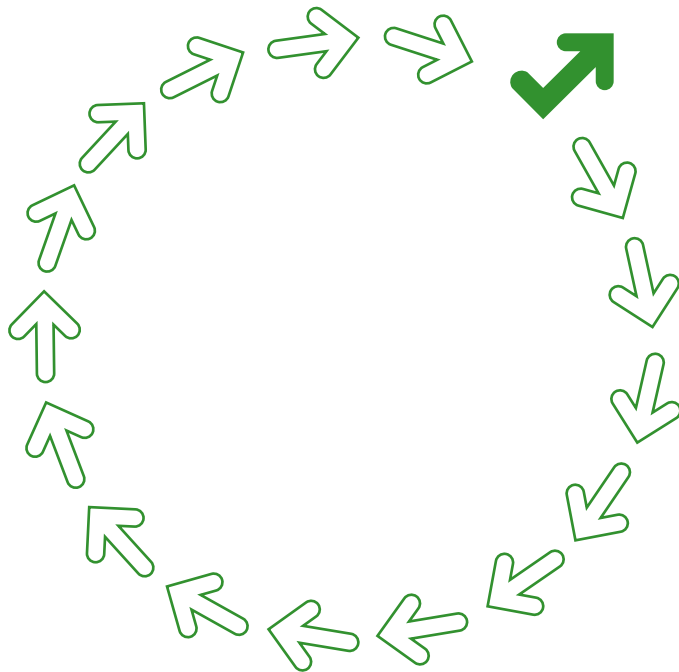
Des d'aquest punt de vista, es fa necessària una **política de digitalització que generi capacitats** (principalment entre docents i alumnes), **recursos** (infraestructura digital als centres i al conjunt de llars del país), **continguts i materials educatius** (adaptats als nous dispositius) i **models** per a l'aprofitament de les tecnologies digitals tant en un context d'aula com de personalització i aprenentatge distribuït. Si ens centrem en aquest darrer aspecte, no és poca l'evidència disponible que ens parla de quines són les modalitats d'aplicació tecnològica amb més impacte en els aprenentatges d'infants i adolescents.

En la seva revisió d'evidències (que serà publicada el mes de setembre), Mireia Usart detalla les claus perquè el component tecnològic del **blended learning** (que combina aprenentatge presencial i en línia) pugui contribuir a l'èxit d'aquesta estratègia, entre d'altres: **a)** inclusió de l'ús tecnològic en el marc d'una **estratègia pedagògica** i de la planificació d'uns determinats mecanismes i objectius d'aprenentatge; **b)** **rol central del docent** en la planificació, seguiment i coordinació d'activitats presencials i en línia; **c)** **formació docent** en l'ús i aprofitament de tecnologies educatives digitals; **d)** introducció de components de **treball i avaluació entre iguals i usos gamificats** en les tasques realitzades amb tecnologies digitals; **e)** **monitorització** constant de la participació digital dels estudiants. Tenir en compte aquests arguments és essencial de cara a informar adequadament el procés de digitalització dels centres educatius, un procés que, sembla ja clar, no té marxa enrere.

➤ Què entenem per evidències en l'àmbit educatiu?

Jordi Sanz i Carla Cordoncillo
Analistes d'lvàlua

«Massa temps l'educació s'ha basat en inèrcies i tradicions, i els canvis educatius en intuïcions o creences no fonamentades. El moviment 'què funciona' irromp en el món de l'educació amb un objectiu clar: promoure polítiques i pràctiques educatives basades en l'evidència». D'aquesta manera començava **la primera publicació del Què funciona en educació?** ara fa just 5 anys. Des d'aleshores, s'han produït al voltant de 20 articles que intenten acostar evidència i pràctica educativa. Però, la pregunta que volem recordar en aquesta breu reflexió és, **què entenem per evidència?**

Entenem per evidència el cos disponible de coneixement que ens ajuda a saber si una creença o intuïció és certa. Quan parlem d'intervencions educatives, ens referim al conjunt de resultats que es **deriven de respondre preguntes d'avaluació o de recerca**. Així, per exemple, podem considerar que el fet que un programa d'alfabetització digital hagi tingut efectes positius en diferents contextos esdevé una evidència del potencial d'aquest tipus d'intervencions. Per poder parlar d'evidència, cal d'entrada que s'hagi generat a partir d'una sistemàtica rigorosa i de forma independent. En aquest sentit, cal tenir en compte que no tota informació constitueix evidència, i que aquestes poden respondre a diferents nivells de qualitat. Les revisions d'evidència com les que s'han realitzat fins ara en el *Què funciona en educació?* precisament seleccionen aquelles fonts que aporten informació rigorosa per respondre una pregunta concreta a partir de diferents experiències.

No es tracta de reemplaçar formes de coneixement com les intuïcions, l'experiència o les bones pràctiques. Més aviat, la intenció és posar en joc i contrastar l'evidència amb aquestes formes tàcites de coneixement.

Contrastar des de l'evidència

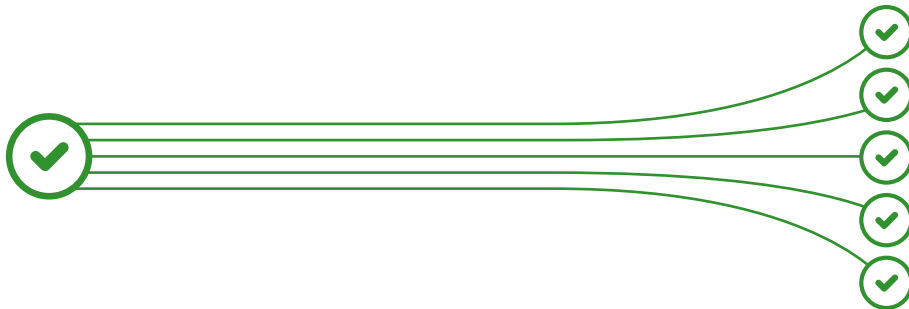
L'educació informada en l'evidència és un enfocament que equilibra la recerca científica amb les percepcions o l'experiència en el moment de dissenyar una intervenció educativa. És a dir, no es tracta de reemplaçar formes de coneixement com les intuïcions, l'experiència o les bones pràctiques. Més aviat, la intenció és posar en joc i **contrastar l'evidència** amb aquestes formes tàcites de coneixement. L'objectiu no és altre que arribar a dissenyar una intervenció que doni resposta a unes determinades necessitats educatives i que ho faci de la millor manera possible.

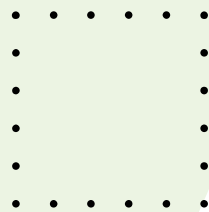
De l'evidència a les evidències

Disposar d'evidència en educació ens permet respondre a la pregunta *què funciona, per a qui però també per què i sota quines circumstàncies*. I és en aquest moment quan cal posar de manifest que és necessari parlar d'evidències en plural. D'una banda, si ens preguntem què funciona i per a qui funciona, l'evidència resultant serà en gran part quantitativa i ens permetrà establir una relació causa-efecte —per exemple, un programa de foment de la lectura incrementa el nivell de lectoescriptura. D'altra banda, si ens preguntem per què i sota quines circumstàncies, l'evidència que se'n derivarà serà qualitativa i ens permetrà conèixer factors d'èxit o dificultats pràctiques —per exemple, un programa de foment de lectura incrementa el nivell de lectoescriptura si treballa també la motivació. Per tant, un dels principals reptes és saber escollir quina pregunta és més adient en cada moment i aleshores definir la millor metodologia per respondre-la.

Disposar d'evidència en educació ens permet respondre a la pregunta *què funciona, per a qui però també per què i sota quines circumstàncies*. I és en aquest moment quan cal posar de manifest que és necessari parlar d'evidències en plural.

Tal com reflectim en les publicacions *Què funciona en educació?*, cal fer aterrar les evidències en el nostre context, entenent-les com a grans línies que han de guiar l'acció educativa que finalment s'implementa.

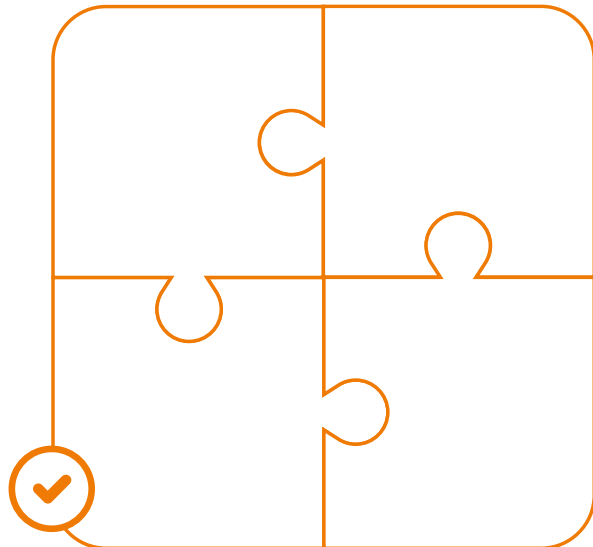
Evidències amb valor d'ús

El valor de les evidències rau en darrer terme en si **aquestes es fan servir**. És a dir, si aquelles evidències guien el disseny d'intervencions educatives que donen resposta a problemàtiques concretes. No n'hi ha prou a generar evidències; és necessari obrir el camí perquè es tradueixin a la pràctica. És a dir, no hi ha una única solució universal. Aquelles evidències que han funcionat en altres contextos, cal aplicar-les també a cada situació de forma específica. Això va més enllà de la tasca del científic que genera l'evidència: esdevé una **tasca compartida entre tots els actors clau** de l'ecosistema educatiu. Tal com reflectim en les publicacions *Què funciona en educació?*, cal fer aterrar les evidències en el nostre context, entenent-les com a grans línies que han de guiar l'acció educativa que finalment s'implementa.

En definitiva, les evidències són aquell volum de coneixement científic que ens ajuda a definir millor l'acció educativa. Un coneixement que no cerca qüestionar la intuïció ni l'experiència, sinó dialogar-hi i sumar esforços per enfortir les bases de la pràctica educativa amb el rigor científic i l'esperit crític de la recerca.

➤ Això funciona! Programes d'èxit basats en la recerca

Núria Comas
Fundació Bofill

Sabem que cada cop són més els centres educatius, docents i altres professionals de l'educació de Catalunya que us ajudeu de la recerca per dissenyar els programes que implementeu i que els avalueu. **Volem reconèixer i fer visible aquesta manera de treballar i compartir el coneixement generat amb la resta de la comunitat educativa.** Ens expliques el teu cas? **Fes-ho aquí!**

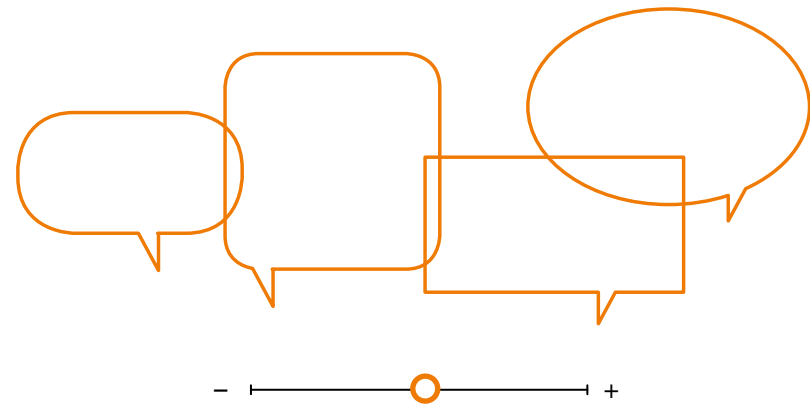
Mentrestant, t'expliquem tres intervencions educatives que la investigació ha demostrat efectives i amb potencial per reduir les desigualtats.

1 Dues experiències de treball per projectes beneficioses per a l'alumnat desafavorit

En diferents escoles de l'estat de Michigan, als Estats Units, s'implementen dos projectes diferents anomenats «**Producció i productors en la nostra comunitat**» i «**Infants, ciutadania i comunitat**». Es tracta d'una experiència d'aprenentatge basat en projectes en ciències socials i llengua, a segon de primària, que **aconsegueix reduir la bretxa de resultats entre alumnes de baix i alt estrat socioeconòmic**.

Cada projecte inclou entorn de 20 sessions de treball de 45 minuts cadascuna. Seguint una perspectiva d'avaluació formativa, es va recollint informació sobre el desenvolupament del projecte i l'actuació de l'alumnat, i els investigadors i el professorat posen en comú les seves valoracions i introdueixen modificacions de manera iterativa per millorar el projecte. El professorat segueix de manera fidel però flexible les programacions didàctiques al llarg dels projectes.

Els dos projectes disposen de trets en comú: tots dos tracten qüestions que tenen una connexió amb l'entorn de l'alumnat i que es vinculen a aspectes treballats en altres classes, inclouen activitats en què l'alumnat ha d'explorar un tema mitjançant dades o una excursió, integren les àrees de llengua i ciències socials en les activitats, i aquestes activitats s'alineen amb el currículum estatal i culminen en un producte per ser presentat més enllà de l'escola. També en

els dos casos, les sessions segueixen un format similar: comencen amb una activitat de diàleg amb tota la classe (5-10 minuts), continuen amb un treball guiat en petit grup o individual (20-30 minuts), seguit d'una revisió o reflexió amb tota la classe (5-10 minuts). Al final de l'experiència, s'observa un efecte positiu en l'alumnat amb desavantatge en rendiment lector i ciències socials en comparació amb l'alumnat avantatjat.

➤ Aquest exemple està extret de la publicació «**Millora l'aprenentatge de l'alumnat mitjançant el treball per projectes?**» (p. 12). No et perdis el **vídeo de Marc Lafuente**, el seu autor, en què ens explica les conclusions d'aquesta revisió d'evidències.

2 Un mètode d'autoregulació per millorar l'escriptura

El «Self-Regulated Strategy Development» és un model per millorar les competències en escriptura de l'alumnat. El model anima estudiants de tots els nivells educatius, des de l'Educació Infantil a la Secundària, a planificar, projectar, editar i revisar la pròpia escriptura. Aquest model proporciona una pauta clara per ajudar a escriure i es pot posar en pràctica en molts gèneres, incloent-hi textos narratius.

L'objectiu principal és ajudar infants i joves a:

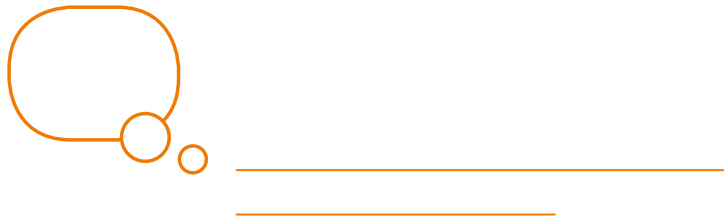
- Dominar els processos cognitius relacionats amb l'escriptura.
- Fer un seguiment de l'ús i el desenvolupament d'estratègies d'escriptura efectives: pluja d'idees, planificació, generar i organitzar contingut d'escriptura, revisar el text utilitzant el *feedback*.
- Desenvolupar actituds positives envers el procés d'escriure i envers ells mateixos com a escriptors.
- Identificar-se a si mateixos com a escriptors competents.

Hi ha sis fases bàsiques d'instrucció i quatre estratègies d'autoregulació, incloent-hi l'establiment d'objectius i automonitoratge, fent que els estudiants tinguin el control de com entenen i com desenvolupen el procés d'escriptura. Les fases són:

- 1 Recollir coneixement sobre els alumnes:** l'objectiu és garantir que entendran, aprendran i aplicaran l'estratègia treballada. El professorat, per tant, ha de saber en quin estadi es troben els alumnes, quines habilitats tenen i quines els manquen.
- 2 Debatre:** parlar sobre la importància d'escriure bé, explicar a l'alumnat la necessitat de comunicar-se amb els altres i fer-ho bé. Il·lustrar a la classe que s'utilitzarà una nova estratègia per reforçar les pròpies habilitats d'escriptura.
- 3 Modelar:** modelar l'estratègia d'utilitzar el pensament en veu alta, parlar amb un mateix i autoinstruir-se a mesura que s'avança en el procés.
- 4 Memoritzar:** s'utilitzen estratègies mnemotècniques per ajudar l'alumnat a familiaritzar-se amb els diferents passos de l'estratègia.
- 5 Reforçar:** utilitzar l'estratègia molt sovint i de moltes maneres. Els alumnes poden utilitzar esquemes i llistes de la forma que considerin millor per fer-se seva l'estratègia.
- 6 Realització independent:** els alumnes apliquen l'estratègia de forma independent en diverses tasques.

Vint-i-cinc anys després d'haver-se creat, hi ha un gruix molt important de recerca que en demostra l'efectivitat. Molta d'aquesta recerca se centra en l'alumnat d'entorns desafavorits, amb necessitats educatives especials i dificultats d'aprenentatge.

- La descripció d'aquesta estratègia està extreta de l'article «**Com treballar l'autoregulació i la metacognició a l'aula: què funciona i en quines condicions?**» (p. 31-32). El seu autor, Gerard Ferrer-Esteban, ens explica en **aquest recent article** com treballar aquestes competències, després que el confinament hagi fet evident la importància de treballar l'autonomia de l'alumnat envers el seu propi procés d'aprenentatge.

El «Self-Regulated Strategy Development» és un model per millorar les competències en escriptura de l'alumnat. El model anima estudiants de tots els nivells educatius, des de l'Educació Infantil a la Secundària, a planificar, projectar, editar i revisar la pròpia escriptura.

3 Un programa de prevenció de l'absentisme i l'abandonament escolar

Check & Connect és un programa de prevenció de l'abandonament escolar que es basa en la supervisió constant dels aprenentatges, el *mentoratge*, el seguiment individualitzat i altres mesures de suport. Infants i joves passen a participar en el programa quan mostren signes de desvinculació amb l'escola, com ara absentisme, problemes de comportament i notes baixes. Actualment s'implementa a tots els Estats Units durant l'educació primària i secundària, tant en educació ordinària com en educació especial.

Aquest programa té dos components principals: «Check» i «Connect»:

- **«Check»:** el component *Check* es refereix a l'avaluació continuada de la implicació de l'alumnat en el centre (nivell d'atenció i interès) a través d'una supervisió detallada del seu rendiment acadèmic i altres aspectes (absències, retards, informes sobre comportaments, notes).
- **«Connect»:** el component *Connect* implica una atenció individualitzada de l'alumnat per part dels mentors del programa, els quals els ajuden a resoldre problemes, a potenciar les seves habilitats i competències, etc. Els mentors treballen en col·laboració amb el personal de l'escola i altres agents del barri. Treballen també amb les famílies i actuen de vincle entre l'escola i la llar, de manera que es reforça la connexió entre tots dos actors.

Tots dos components els implementa el «monitor» *Check & Connect*, que té el rol de mentor. Els monitors fan un seguiment bàsic als alumnes dels quals s'ocupen, així com intervencions intenses als estudiants que ho necessitin:

- **Seguiment bàsic:** reunions estructurades entre el mentor i l'alumne sobre el progrés acadèmic a l'escola, temes comportamentals i d'altres. Les reunions són setmanals per als alumnes de primària i secundària inferior i, bimestrals per als estudiants de secundària superior.
- **Intervencions intenses:** les intervencions intenses s'adapten a les circumstàncies específiques dels alumnes i de les seves famílies, així com als recursos de l'escola i del programa. Se centren en la resolució de problemes (incloent-hi mediació i desenvolupament d'habilitats socials), suport acadèmic (mitjançant assistència a la llar, gestió de l'horari i tutories) i activitats recreatives i de servei a la comunitat.

El programa té una durada mínima de dos anys i el mentor es compromet a seguir la família, en cas que aquesta canviï d'escola o lloc de residència. Els monitors poden ser estudiants universitaris o altres persones, vinculades a l'entorn, amb formació en l'àmbit dels serveis socials. Els coordinadors del programa, que supervisen els monitors, poden ser professors o psicòlegs escolars.

Check & Connect és un programa de prevenció de l'abandonament escolar que es basa en la supervisió constant dels aprenentatges, el mentoratge, el seguiment individualitzat i altres mesures de suport. Infants i joves passen a participar en el programa quan mostren signes de desvinculació amb l'escola, com ara absentisme, problemes de comportament i notes baixes.

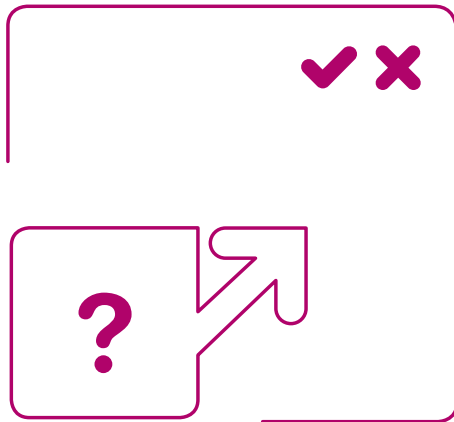
La recerca experimental que s'ha realitzat ha assenyalat que la participació en aquest programa està associada a una menor probabilitat d'abandonar els estudis i a un increment de l'assistència a classe. L'efecte d'aquest programa en la probabilitat de no abandonar l'escola augmenta amb el temps.

- Aquest exemple està inclòs en la revisió sobre **Mesures i suports d'atenció a les necessitats educatives** (p.16-17) i en la publicació **Són efectius els programes de lluita contra l'absentisme escolar?** (p.12) **Mira el vídeo** en què Sheila González Motos ens explica què sabem sobre l'efectivitat de les estratègies per combatre l'absentisme.

➤ Prepara el curs vinent sabent què funciona (i què no)!

Laura Morató
Fundació Bofill

El projecte *Què funciona en educació?* ha respost un bon nombre de preguntes sobre temes clau de l'àmbit educatiu. Les respostes a aquests interrogants ens poden ser més útils que mai, ara que la pandèmia ens ha posat davant un escenari de creixement de les desigualtats socials i educatives, i que ens veiem obligats a repensar l'educació de dalt a baix. Tot seguit fem una mica de repàs, perquè recuperis aquells continguts que t'interessin.

Algunes de les preguntes que s'han respost tenen a veure amb la **pedagogia** que s'aplica dia a dia als centres educatius, com ara si **agrupar l'alumnat d'una manera o una altra és més efectiu per a l'aprenentatge, si treballar per projectes funciona o quina avaluació ajuda a millorar el rendiment escolar.**

Amb algunes hem fet un focus especial en el desenvolupament de **competències no cognitives**: ens hem preguntat **si l'educació socioemocional millora les competències de l'alumnat o si els programes conductuals impacten en les seves actituds i resultats.** També ens hem fixat en l'aportació per a l'aprenentatge de les activitats que es fan **fora de les aules**, ja siguin les **activitats extraescolars** o els **programes d'estiu.**

També s'han explorat temàtiques referents als centres educatius, com ara si **el lideratge als centres afecta el rendiment acadèmic de l'alumnat**, o si hi ha **relació entre la implicació parental en l'escolaritat i el rendiment dels fills i filles.** Quan la mirada s'ha posat en els **docents**, s'ha volgut explorar **quin tipus de formació permanent ajuda a millorar els resultats de l'alumnat o si els incentius econòmics al professorat funcionen.**

Finalment, un gruu important de les preguntes que hem volgut respondre tenen a veure amb determinades polítiques educatives clau des del punt de vista de l'equitat. Així, s'ha analitzat **la vinculació entre la tria i assignació d'escola i la segregació escolar**, o diferents aspectes relacionats amb l'abandonament escolar, com **els programes de lluita contra l'absentisme, les mesures d'atenció a les necessitats educatives o els programes d'orientació i assessorament**. Els diferents **models d'inspecció educativa i l'aportació de les polítiques de beques i ajuts als resultats educatius** també han tingut el seu espai.

Trobes a faltar algun tema que no haguem tractat?

Ajuda'ns a triar la propera temàtica
Deixa'ns les teves propostes **aquí**.

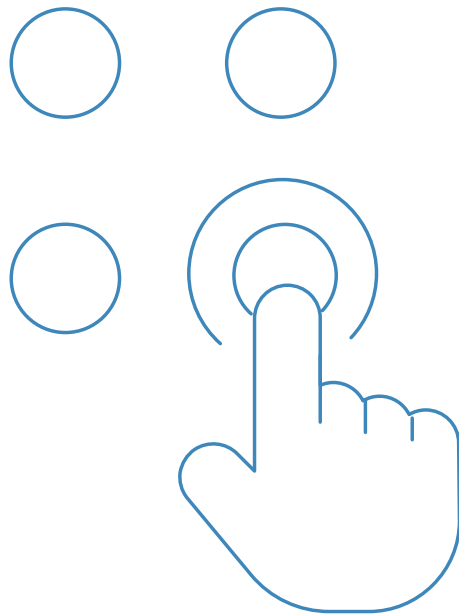

El projecte *Què funciona en educació?* ha respost un bon nombre de preguntes sobre temes clau de l'àmbit educatiu. Les respostes a aquests interrogants ens poden ser més útils que mai, ara que la pandèmia ens ha posat davant un escenari de creixement de les desigualtats socials i educatives, i que ens veiem obligats a repensar l'educació de dalt a baix.

➤ Vols aprendre què funciona en educació en 3 minuts?

Laura Morató
Fundació Bofill

El projecte *Què funciona en educació?* ens ha permès aprendre molt sobre com s'han de dur a terme determinades intervencions en educació perquè funcionin i, efectivament, generin millores en els resultats, les actituds o els aprenentatges d'infants i joves. I volem compartir-ho d'una manera fàcil, agradable, divertida i, al mateix temps, rigorosa i fonamentada.

Et convidem a fer els *quizzes*, petites enquestes de 4 preguntes, que hem preparat. En ells, et demanarem l'opinió sobre què funciona o no funciona en determinades intervencions educatives i t'anirem dient si tens raó o no i per què. És una bona manera d'aprendre fàcilment moltes de les coses que ens han ensenyat les revisions d'evidències de *Què funciona en educació?*

T'hi animes?

Troba tots els *quizzes* [aquí](#).

Primera edició: juliol de 2020
© Fundació Bofill, Ivàlua, 2020

Creiem que el coneixement s'ha de compartir. Per això fem servir una llicència Creative Commons **Reconeixement 4.0 Internacional (by)**, llevat que en algun material indiquem el contrari. Us animem a copiar, redistribuir, remesclar o transformar i crear a partir del material per a qualsevol finalitat els continguts propis d'aquesta publicació, fins i tot amb una finalitat comercial, i només us demanem que en reconegueu l'autoria de la creació original.

Continguts: Fundació Bofill i Ivàlua
Cap de projectes: Miquel Àngel Alegre
Coordinació de continguts: Núria Comas, Laura Morató
Coordinació editorial: Anna Sadurní
Analistes d'Ivàlua: Jordi Sanz i Carla Cordoncillo
Disseny i maquetació: Mercè Montané

Què funciona en educació?

Evidències per a la millora educativa

FUNDACIÓ
BOFILL

ivàlua | Institut Català d'Avaluació
de Polítiques Públiques